

Cap. 28.

ga plurima, cum sit vnum necessarium, ad quod per ministerij hu- ius merita peruenitur. Mariam vero dicit optima partem elegisse, quia per hanc ad illam tenditur, & non auferitur. GREG. 6. Mor. Vel per Mariam quae verba Domini residens audiebat, contempla- tiua vita exprimitur: per Martham exterioribus obsequijs occu- patam, actiua vita si- gnificatur. sed Mar- thae cura non reprae- henditur: Mariae ve- ro laudatur: quia ma- gna sunt actiuae vite merita, sed contem- platiuae potiora. Vnde nec auferri vnq̃ Mariae pars dicitur, quia actiuae vite ope- ra corpore trāsēunt, contemplatiuae autem gaudia melius ex fine conualescunt.

CAP. XI.

Factum est cum esset in quodā loco orans, vt cessauit, dixit vnus ex discipulis eius ad eū: Domine, doce nos orare sicut docuit Ioannes discipulos suos. Et ait il-

CAP. XI.

DE DA. Per historia fororum quae duas Ecclesia- ritas significauerunt. nō frustra Dominus & ipse orasse, & discipulos orare docuisse scribitur, quia & oratio quam docuit, vtriusque in se vite continet mysteriū, & ipsarum perfectio vitarum, nostris non viribus est obtinenda, sed precibus. vnde dicitur: Et factum est cum esset in quodam loco orans. CYRIL. Cum autem habeat omnis boni plenitudinem, cur orat si plenus est, & in nullo penitus eger. Ad hoc dicitur, quod competit ei ex modo dispensationis in carne, cum voluerit humana prosequi tempore ad hoc conueniente. Si enim comedit & bibit, non incongrue vtebatur oratione. vt doceat nos non esse erga hoc tepidos: sed attentius insilire orationibus. TYTVS. Cum autem nouam conuersationem vidissent discipuli, nouam formam orationis postulauerunt, cum plures orationes continerentur in veteri testamento. vnde sequitur: Et cessauit, dixit vnus ex discipulis eius ad eum: Domine, doce nos orare. ne. f. con- tra Deum peccemus, aliqua quaerentes pro alijs, vel Deo assisten- tes in oratione non eo modo quo expedit. ORI. Et vt orationis doctrinam profertur inferre: Sic & Ioan. do. disci. suos. de quo scilicet nos docuit, quod inter natos mulierum nullus eo maior fur- rexit. & quia precepisti nobis petere aeterna & grandia: vnde erit nos ad horum peruenire notitiam, nisi a te Deo & Salvatore no- stro? GREG. Nissenus: Orationis ergo doctrinam explicat di- scipulis qui solenter notitiam orationis exposcunt, ostendens qua- liter implorari oporteat diuinum auxilium. BASIL. Duo au- tem sunt modi orationis. Vnus quidem laudis cum humilitate, se- cundus vero petitionis remissior. Quoties ergo oras, non prius ad petendum prorūpsit. Sin autem tuum criminis affectū, quasi ne- cessitate coactus supplices Deo. Sed cum incipis orare, quamlibet desere creaturam visibilem & inuisibilem. Sumas autem exordiū a laude illius, qui cuncta creauit. vnde subditur: Et ait illis: Cum oraueritis dicite, Pater. AVG. de Ver. Domi. Primus sermo quod gratia faciem tuam non audebas ad caelum leuare, & subi- to accepisti gratiam Christi. Ex malo seruo factus es bonus filius: ideo praesume non de tua operatione, sed de Christi gratia. Non ergo hic arrogantia est, sed fides. praedicare quod accepisti, non est superbia, sed deuotio. Ergo attolle oculos ad patrem, qui te per la- uacrum genuit, qui per filium te redemit, patrem dicas quasi fili- us. Sed noli tibi aliquid specialiter vindicare. solius Christi specialis est pater nobis est pater omnibus in communi, quia illum solum genuit, nos autem creauit. Et ideo secundum Matth. dicitur: Pater noster. & additur, qui es in caelis. In illis. scilicet de quibus dictum est. Caeli enarrant gloriam Dei. Caelum est, vbi culpa cessauit, vbi nullum mortis est vulnus. THEO. Non autem dicit: Qui es in caelis. Tanq̃ ibi circūscribitur, sed vt ad caelos erigat auditore, & abstrahat a terrenis. GREG. Nissenus: Vide autem quante p- parationis opus est, vt audacter possis Deo dicere pater, quia si ad res mundanas intuitum dirigit, aut humanam gloriam ambis, aut fortes passibilis appetitus, & hanc orationem enuncias. Audire mihi videor Deum dicentem: Cum corrupta fueris vite si patrem vocas incorruptibilitatis genitorem, sed da voce inquinans incorruptibile nomen. nam qui patrem mandauit vocare, proferre men- dacium non concessit. Omnium vero bonorum exordium est glo- rificare nomen Dei in vita nostra. vnde subdit: Sanctificetur no- men tuum. Quis enim est adeo bestialis, qui videns in creden- tibus vitam puram, non glorificet nomen inuocatum in tali vita? Igitur qui dicit in oratione sanctificetur in me innocuum nomen tuum, hoc orat non tui concurrente subsidio, iustus abstinens est a quolibet malo. CHRY. Sicut enim quis caeli pulchritudi- nem aspiciat dicit, gloria tibi Deus, sic etiam cum aspiciat alicui- us virtutem, quia hominis virtus multo magis quam caelum glo-

Serm. 28.

rificat Deum. AVG. de Ver. Do. Vel dicitur: Sanctificetur no- men tuum in nobis, vt ad nos possit eius sanctificatio peruenire. TYTVS. Vel dicit: Sanctificetur nomen tuum, nota sit tua sanctitas toti mundo, & laudet te decenter. Rectos autem decet collaudatio. Insit igitur orare pro emendatione mundi totius. CYRIL. Quo- niam penes eos ad quos nondum peru- nit fides cōtemnitur adhuc nomen Dei. sed vbi iubar veritatis super eos illuxit, eum fatebuntur san- ctum sanctorum. TYTVS. Et quia in nomine Iesu est glo- ria Dei patris, tunc nomen patris sanctificabitur, quando Christus erit notus. ORI. Vel quia nomen Dei ab errantibus attribuitur culturis & creatu- ris, nondum est sanctificatum, vt sit separatim a quibus debuit se- parari. Decet ergo nos orare, vt nomen Dei ad patrem soli vero Deo, cui adaptatur quod subditur: Adueniat regnum tuum. vt scilicet euacuetur principatus & potestas & virtus & regnū mun- di, quin etiam peccatum quod regnat in mortalibus nostris corpo- ribus. GREG. Nissenus. Imploramus etiam a Domino liberari a corruptione, eximi a morte. Vel secundum quosdam: Adueniat regnum tuum, i. veniat super nos Spiritus sanctus tuus vt purifi- cet nos. AVG. de Ver. Do. Tunc. veniat regnum Dei, quādo eius sumus gratiam consecuti. Ipse. n. ait: Regnum Dei intra vos est. CYRIL. Vel qui hoc dicit videtur optare rursum res- urgentem in mundo omnium Saluatorem. Mandauit autem in oratione petere illud tempus reuera terribile, vt sciant quōd viue- re decet eos non lente vel remisse, vt illud tempus non parat eis flammam & vindictam: sed magis honeste secundum voluntatem ipsius, vt eis tempus illud neciat coronas. vnde fecerunt Matth. sequitur: Fiat voluntas tua sicut in caelo & in terra. CHRY. Quasi dicat. Praesta nobis Domine conuersationem imitari caelestem, quatenus quaeq̃; tu vis, nos etiam velimus. GREG. Nisse. Quoniam. n. vitam humanam post resurrectionem similem dicit esse venturam vitae Angelice, consequens est vitam mundanā ad vitam, quae postmodum speratur disponi, vt in carne viuentes, carnaliter non viuamus. Per hoc autem verus medicus animae: sol- uit morbi naturam, vt quos occupauit infirmitas per hoc, quōd a voluntate diuina recesserant, a morbo denuo liberet copulatio ad voluntatem diuinam. Est enim sanitas animae executio debita vo- luntatis diuinae. AVG. in Ench. Apud euangelistā igit Matthē septē petitiones continere vt dicitur orō. Euangelista vero Lucas in orōne dicit petitiones non septē, sed quae complexus est, nec ab illo vtiq̃; discrepauit. Sed quō illa septem sunt intelligenda, ipse sub breuitate monuit. Nomen quippe Dei sanctificatur in ip- ritu: Dei autem regnum in resurrectione futurum est. Oñdes er- go Lucas tertiam petitionem duarum superiorum esse quodam- modo repetitionem, magis eam praetermittendo voluit intelli- gere. Deinde tres alias adiunxit: Et primo de pane quotidiano dicitur: Panem no. quo. da. no. ho. AVG. de Ver. Domi. In graeco dicitur Epiusion. hoc est super substantialem, non iste est panis qui vadit in corpus: sed ille panis vitae aeternae, qui animae nostrae substantiā fulcit. Latinus autem hunc quotidianum panem dicit, quē Graeci dicunt aduenientem. Si quotidianus ille est panis, cur post annum illum sumas, quem admodum Graeci in Oriente facere consueve- runt? Accipe quotidie, quod quotidie tibi proficit, sic viue, quod qui die merearis accipere. Mors Domini significatur, & remissio pec- catorum, qui vulnus habet medicinam quaerit, vulnus est, quia sub peccato sumus. medicina est caeleste & venerabile sacramentum. Si quotidie accipis, quotidie tibi est hodie. Christus tibi quotidie resurgit, hodie est. n. q̃; Christus resurgit. TYTVS. Vel panis ani- marum diuina est virtus afferens futuram vitā perhennem, sicut pa- nis ex terra pdiens vitam t̃palem conferuat. Cum aut quotidianū dixisset, diuinū q̃; aduenit & futurus est significat, quē nobis hodie p̃stari requirimus, postcētes quoddā eius principium atq̃; gultum, q̃; spūs in nobis inhabitans virtute operatur, quae superat om̃em virtutem humanā, puta castitatem, humilitatē. CYRIL. Putat autē forsā aliquid indecens esse sanctos a Deo q̃; ere corporalia. & ob hanc eam applicant quod dicitur ad spirituales petitionem. Ego autē concedam, q̃; oportet sanctos sc̃ipue satagere ad obtinēda spiritalia dona. Illud t̃n decet inspicere quod irreprehensibili- ter petunt Dño praecipiente panem cōem. ex eo q̃; panem iustus q̃; ere. i. quotidianum alimentum, vt q̃; nihil concedat ea habere, sed magis honestam colere paupertatem. non. n. est habitū panē petere, sed oppressorū penuria. BASIL. q. d. panē quotidianum q̃; nrae substantiae cōpetit ad vitam diuinā, non tibi q̃; commēdes, sed ad Deum causā eius refugias, exponens ei necessitatem naturae.

Cap. 115. & 116.

CHRYSO.

CHRYSO. Postulanda ergo sunt diuinitus necessaria vita, non ciborum diuersitates, & vina odorifera & caetera quae delectat gurrunt, onerant aut venter, & mentem perturbant: sed panis qui potest substantiam corporis sustentare, & illum qui nobis hodie tantummodo sufficit, vt de crastino non cogitemus, vnam solam petitionem sensibilem quaerimus, vt praesen- tibus non affigamur. GREG. Nissenus: Postquam autem per bona opera fiduciam sumere docuit, conse- quenter remissionem reatum docet im- plorare. Sequitur. n. Et dimitte nobis peccata nostra. TYTVS. Hoc autem additum est necessario, pro eo quod nullus sine peccato reperitur, ne impediamur a sacra par- ticipacione propter humana peccata. Cum. n. teneamus exhibere Christo omnimodam sanctitatem, qui Spiritum sanctum habitare facit in nobis, redargendi sumus si non obseruemus ei templum mundum. Huic autē defectui subuenit per Dei bonitatem indul- gentem humanae fragilitati peccatorum punitionem. Hoc autem ipsum iuste sit a iusto Deo, q̃; nos quasi debitoribus relaxamus, his. sc̃. qui nobis nocuerunt, & debita non exhibuerunt. vnde subdit: Quisquid & ipsi dimitt. om. de. nobis. CYRIL. Vul. n. vt ita loquar, patientia quam homines colunt imitator fieri Deū, vt qualem ipsi exhibuerunt consecutus bonitate, talem pari lan- ce recipere petant a Deo, qui iusta repensat, & nouit omnium mi- sereri. Haec igitur aduertentes graes agendum sunt debitoribus no- stris: sicut. n. nobis sit iustus causa indulgentiae maxime, & pauca exhibentes plurima reperimus. nam & nos multa debemus & ma- gna debita Domino, quorum si minimam partem a nobis vellet exigere, iam perissemus. AVG. de Ver. Domi. Debitum autem quid est nisi peccatum? Ergo si non accepisset alieni se nonis pecu- niam, non deberes: & ideo peccatum tibi imputatur. Habuisti. n. pe- cuniam, cum qua duos nalcres ad imaginem & similitudine fa- tus Dei. sed perdidisti quod habebas, sicut dū arrogantia desideras vendicare, perdidisti humilitatis pecuniam, accepti a Diabolo debitum quod non erat necessarium. cautionem etiam tenebat ini- micus, sed eam Dominus crucifixus, & suo cruore deleuit. Potens est autem Dominus, qui abstulit peccatum, & debita nostra dona- uit, custodire nos aduersus diaboli insidias, qui culpam generat conuenit. vnde sequitur: Et ne nos inducas in tentationem, quā scilicet ferre non possumus. Sed quasi athleta talem vult tentatio- nem, quam ferre possit humana conditio. TYTVS. A diabolo enim non tentari est impossibile: sed ne a Deo relinquamur ad ten- tationes, illud deprecamur. Quod autem ex promissione diuina cō- tingit, illud Deus quandoq̃; facere dicitur in scriptura, & s̃m hoc nisi prohibeat tentationis inualescētia quae supra nos est, tunc nos in tentationem inducit. MA XI. Vel mandat Dominus vt petamus: Ne nos inducas in tentationem, i. non permittas volu- ptuosum & spontaneum tentationum nos experientia pati. Iacobus autem docet pro veritate certantes non remitti tentatio- nibus inuoluntarijs & casualibus laborum dicens: Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis. BASIL. Non t̃n decet nos orando petere afflictiones corporales, vniuersaliter. n. praecipit orare, non subire tentationem: sed postq̃; aliquis subijt expetit a Domino petere virtutem perferendi, vt consummetur in nobis illud: Qui sustinet vsq̃; ad finē, saluus erit.

Cap. 116.

AVG. in Ench. At vero q̃; Matthaeus in vltimo posuit: Sed li- bera nos a malo. iste non posuit, vt intelligamus ad illud superius, quod de tentatione dictum est pertinere. Ideo quippe ait: Sed li- bera nos a malo. iste non posuit, vt intelligamus ad illud superius, sed hoc, sed sciat vnusquisq̃; in eo se liberari a malo, q̃; non inferi in tentationem. AVG. de Ver. Domini. Vnusquisque enim petit vt a malo, hoc est ab inimico & peccato liberet. sed qui Deo se committit, diabolum non timet. Si enim Deus pro nobis, quis contra nos? b̃ CYRILLVS. Docuerat supra Saluator ad petitionem Apostolorum qualiter oportet orare, poterat autem contingere eos, qui hoc salutare documentum receperant, estundere quidem praeces iuxta traditam formam: sed neglexerunt & remisse hoc fa- cere: deinde cum non exaudirentur per primam vel secundā orationem desisteret ab orationibus. Itaq̃; ne hoc patereetur, per mo- dum parabole manifestat, q̃; pusillanimitas in orationibus damno- sa est. Vtilissimum vero est in eis patientiam habere. vnde dicitur: Et ait ad illos: Quis vestrum habebit amicum. THEOPH. Amicus ille Deus est, qui omnes amat, & omnes saluos vult fieri. AMBROSIVS. Quis etiam est nobis amicitior, quam qui pro nobis corpus suum tradidit? Datur autem nobis hic alius praecipit modus, vt omnibus momentis, non solum diebus, sed

etiam noctibus oratio deferatur. Sequitur enim: Et ibit ad illam media nocte. Sicut petijt David quando dixit: Media nocte sur- gebam ad conuendum tibi. Neque enim timuit excitare dormiē- tem, quem scit semper esse vigilantem. nam si ille tam sanctus, & qui regni erat necessitatibus occupatus sepius in die laudem Do- mino dicebat, quid nos facere debemus, qui eo amplius roga- re debemus, quo fre- quentius carnis ac- mentis fragilitate de- liquimus? quod dili- gēdo dominū Deum non solum ti- bi, sed etiam alijs po- teris emerere? Sequi- tur enim: Et dicit illi: Amice, commoda mihi tres pa- nes, quoniam amicus meus ve. ad me de via, & non ha. quod po. ante illum. AVG. de Ver. Domi. Qui autem sunt isti tres panes, nisi mysterij ce- lestis alimentum? fieri enim potest vt aliquis passus fuerit ami- cum aliquid in interrogantem, quod ridere non possit, & tunc se in- uenit non habere, quando coactus est dare. Venit ergo tibi amicus de via, id est de vita huius saeculi, in qua omnes velut peregrini trā- seunt, nec vllus quasi possessor manet: sed omni homini dicitur: Tran- si, da venturo locum, aut forte de via mala, hoc est de vita mala fatigatus. nescio quis amicus tuus non inueniens veritatem, qua audita & percepta beatus fiat: Venit ad te tanq̃ ad Christi- anum & dicit: Redde mihi rationem. Et interrogat quod forte te p- simplicitatem fidei nesciebas, & non est vnde reficias esurientem, & compelleris quaerere in Dominicis libris, fortassis. n. quod ille interrogauit, in libro positum est: sed obsecrum est ipsum Paulum aut Petrum, aut aliquem Prophetam interrogare non fineris. Iam enim requiescit familia ista cū Dño isto suo, & saeculi huius igno- rantia valida est, hoc est non media, & vtget amicus esurientis, cui simplex fides non sufficit: Numquid desiderans est ergo ad ipsum Dnm, cum quo familia requiescit, pulsa orando, de quo subditur: Et ille dein. respon. dicit: Noli mihi molestus esse. qui distert, da- re vult, vt amplius desideres dilatatum, ne vilescat cito datum. BASIL. Fortitan etiam ob hoc distert quasi ingemiscens tui assidu- itatem, & frequentiam erga se, vt agnoscat quid donum Dei sit, & in timore donata custodias. Quicquid. n. aliquis multo labore acquirat, nititur custodire, ne cum illud perdidit, suum laborem amittat. GLO. Non ergo auserit imperandi licentiam, sed ve- hementius accendit desiderium orandi, ostensa difficultate conse- quendi. Sequitur enim: Iam ostium clausum est. BEDA. Hoc est ostium quod aperire sibi etiam Paulus exposcit, nō solum suis, sed et p̃p̃t orationibus obsecrans se iuuari, vt aperiat sibi ostiū ad loquēdū mysteriū Christi. Et forasse illud est ostiū q̃; aperit vidit Ioannes. cui dictum est: Ascende huc, & ostēdam tibi q̃; oportet fieri. AVG. de Quaes. Eua. Significatur ergo r̃p̃s famis verbi, cum intelligentia clauditur, & illi qui Apostolicam sapientiam tanq̃ panem erogantes p̃ orbem terrae pdicauerunt, iam sunt in se- creta quierere cum Dño: Et hoc est quod subdit: Et pueri mei mecū sunt in cubili. GREG. Nissenus: Opportune eos qui per arma iustitiae impassibilitatem vendicauerunt sibi pueros appellat, do- cens quōd bonum, quod per studia in nobis acquiritur ab initio fuerat in natura repositum. nam quando aliquis abrenuntians car- ni per rationem exercitio virtū virtuosae passionem confutauit, tunc quasi puer insensibiliter se habet erga passiones. Cubile au- tem requiem intelligimus saluatorum. GLO. Et propter praemi- ssam subdit: Non possum surgere & dare tibi. quod est ad diffi- cultatem impetrandi referendum. AVG. de Quaes. Eua. Vel aliter, amicus ad quem venit media nocte, vt accommodet tres panes, vt q̃; ad s̃m dīnem ponitur s̃m quā quis rogat Deū in me- dia tribulatione cōstitutus, vt ei tribuat intelligentiā Trinitatis; qua praesentis vite consoletur labores. Ipsa. n. angustia media nox est qua cogit vehementer inflare. In tribus aut panibus etiā illud significat vnus substantiae esse trinitatem. amicus aut veniens de via inteltr hominis appetitus, qui debet rationi seruire. seruiebat autem consuetudini temporali, quam viam vocat p̃p̃ oia transes- ticia. Conuerso aut homine ad Deum, etiam ille appetitus a con- suetudine reuocatur. Sed si non consoletur interius gaudium de doctrina spiritali, qua creatoris Trinitas praedicatur, magne an- gustia sunt in homine, quae praemittit erumna mortalis, cum ab his: quae foris delectant praecipitur abstinentia, & intrus nō est refectio de laetitia doctrinae spiritalis: t̃n orando efficitur vt accipiat desi- derans inteltr a Dño, etiam si homo desit vt quē sapientia praedi- cetur. Sequitur. n. Et ille si perseverauerit pulsans, dico vobis: Et si non dabit illi surgens, eo q̃; amicus eius sit, propter improbi- tatem t̃n eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios. Cō- paratio est a minori, si enim amicus homo surgit de lecto & dat, non amicitia, sed radio compulsus, quanto magis Deus dat, qui

Cap. Aur. S. Tho. Y 4 sine